

NORD-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

Saksbehandler: Margunn Skjei
Saksnr.: Knudtsen
Arkiv: 10/06429-7
461

Dato:

03.01.2011

Ugradert

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Helse- og omsorgsdepartementet - Stoltenbergutvalgets rapport om narkotika - invitasjon til høring.

Vedlagt oversendes høringssvar fra Nord-Trøndelag fylkeskommune. Høringssvaret omfatter Fylkestingets vedtak i saken, Fylkesrådets vurdering samt saksutredning for Fylkesrådet.

Det kan videre opplyses at Fylkestinget i sitt vedtak ba Fylkesrådet snarest søke om å bli forsøksfylke for et MO-senter, gjerne drevet av kommunene og fylkeskommunen gjennom et interkommunalt samarbeid. Fylkesrådet behandlet dette punktet på møte 4.1.2011 og fattet flg. vedtak: "Fylkesrådet vurderer ikke etablering og drift av et MO-senter som en fylkeskommunal oppgave."

Dette til orientering.

Med hilsen

Margunn Skjei Knudtsen
Spesialrådgiver

Vedlegg:

Vedtatt Fylkestingssak 10/84, Fylkesrådets vurdering samt saksutredning for fylkesrådet (1 dokument).

Postadr: Postboks 2560, 7735 Steinkjer
Besøksadr: Seilmakergt. 2, Steinkjer

Org.nr. 938 967 091

Telefon: 74 11 10 00
Telefax: 74 11 10 51
E-post: postmottak@ntfk.no
Hjemmeside: www.ntfk.no

Fylkestinget

Nord-Trøndelag fylkeskommune

SAKSPROTOKOLL

Sak nr. 10/84

Helse- og omsorgsdepartementet - Stoltenbergs-utvalgets rapport om narkotika - Høring

Behandlet/Behandles av	Møtedato	Sak nr .
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	23.11.2010	10/226
Fylkestinget	9.12.2010	10/84

Saksbehandler: Margunn Skjei Knudtsen
Arkivsak: 10/06429
Arkivkode: 461

Fylkestingets vedtak, fattet i plenum 9.12.2010

1. Fylkestinget i Nord-Trøndelag slutter seg til hovedlinjene i Stoltenbergutvalgets rapport og mener rapporten er et viktig verktøy i arbeidet med forebygging av narkotikamisbruk, behandling og oppfølging av misbrukere.
2. Regional og lokal erfaring fra rusforebyggende prosjekt – til eksempel Premis - viser at lokalt tilpassede forebyggingsopplegg ser ut til å fungere godt. Det er viktig at dette arbeidet videreføres i kommunene. Fra fylkeskommunens side vil det dessuten være en sentral oppgave å videreutvikle de videregående skolene som arena for rusforebyggende arbeid i samsvar med forslag i rapport og i samarbeid med lokal Premis-satsing.
3. Fylkestinget understreker at forebygging i fylkeskommunal sammenheng i hovedsak omfatter innsats for å skape gode oppvekstvilkår. Fylkeskommunens arbeid på dette feltet omfatter planarbeid og innsats for å gi barn og unge meningsfull fritid, utdanning og arbeid.
4. I arbeidet med å skape gode og trygge oppvekstmiljø må det legges til rette for et bredt partnerskap med frivillige lag og organisasjoner.
5. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at kommunenes rolle bør styrkes for å sikre bedre samordning av tjenester til rusavhengige.

Oversendes fylkesrådet uten realitetsvotering:

Fylkestinget ber fylkesrådet snarest søke om å bli forsøksfylke for et MO-senter, gjerne drevet av kommunene og fylkeskommunen gjennom et interkommunalt samarbeid.

Fylkesrådets vurdering:

Fylkesrådet synes det er positivt at det kommer en rapport som vurderer hvordan hjelpetilbudene bedre kan innrettes, tilrettelegges og tilpasses narkotikaavhengige. Selv om mandatet for utvalget særlig er rettet mot hjelpetilbudet, omfatter rapporten også forebygging i tillegg til oppfølging og behandling. Fylkesrådet finner forslagene hensiktsmessige.

Narkotikaproblematikk er ikke bare et urbant problem, men også høyst relevant for et fylke som Nord-Trøndelag. Misbrukerproblematikk er ikke så godt synlig i distriktene, men vi vet det er til stede. Problematikken er ikke bare begrenset til ungdomsmiljøene, men omfatter også grupper i godt voksen alder.

Fylkesrådet vil understreke at regional og lokal erfaring fra rusforebyggende prosjekt – til eksempel Premis - viser at lokalt tilpassede forebyggingsopplegg ser ut til å fungere godt. Det er viktig at dette arbeidet videreføres i kommunene. Fra fylkeskommunens side vil det dessuten være en sentral oppgave å videreutvikle de videregående skolene som arena for rusforebyggende arbeid i samsvar med forslag i rapport og i samarbeid med lokal Premis-satsing.

Fylkesrådet understreker at forebygging i fylkeskommunal sammenheng i hovedsak omfatter innsats for å skape gode oppvekstvilkår. Fylkeskommunens arbeid på dette feltet omfatter planarbeid og innsats for å gi barn og unge meningsfull fritid, utdanning og arbeid slik at de ikke tiltrekkes av rusmiljøer.

I dette arbeidet er de frivillige organisasjoner svært viktige. Det må derfor legges til rette slik at private og ideelle tilbydere innen dette området gis langsiktige og forutsigbare rammevilkår.

Steinkjer, 23. november 2010

Alf Daniel Moen
fylkesrådsleder
(sdign.)

Johannes Sandstad
fylkesråd for miljø
(sign.)

Saksutredning for fylkesrådet

Sammendrag

Regjeringen oppnevnte i 2009 et utvalg som fikk som mandat foreslå hvordan de mest hjelpetrengende rusmiddelavhengige kunne få bedre hjelp samt vurdere om heroinstøttet behandling kunne være en del av tilbudet. Utvalget ble ledet av Thorvald Stoltenberg. Stoltenbergutvalgets rapport om narkotika er nå sendt ut til høring av Helsedirektoratet.

Rapporten omfatter 22 forslag til tiltak for forebygging og behandling og oppfølging. Under forebygging foreslås tiltak for å hindre at nye ungdommer blir avhengig av narkotiske stoffer, reaksjonsformer ved bruk og besittelse av narkotika, utvikling av sprøyterom til brukersteder, innsats mot åpne bruker- og omsetningsmetoder og behovet for mer kunnskap. Under *behandling og oppfølging* utdypes behovet for mottaks- og oppfølgingssentre, behovet for bolig og aktivitet, utfordringer knyttet til innsatte med narkotikaproblemer, bruk av tvang, psykisk helse og rus, egenandeler, behandling med legemidler (LAR) og overvåket inntak av heroin i LAR.

Det er stort sett alminnelig enighet om at behandlingsapparatet og oppfølgingen må styrkes og at tilgjengeligheten til behandling må bli lettere. Det er ønskelig at tilbudet blir mest mulig desentralisert. Uansett ordning vil det kreves økte ressurser.

Selv om få ungdommer relativt sett er involvert i Nord-Trøndelag, innebærer narkotikamisbruk store omkostninger for den enkelte, pårørende og samfunnet. Det er derfor svært viktig å forebygge at nye ungdommer trekkes inn. I tillegg bør de som allerede er involvert, få hjelp til å komme seg ut av misbruket og få et meningsfullt liv. Det er også viktig å gi de som trenger medisinsk behandling, et verdig tilbud. Det er derfor naturlig å slutte seg til rapportens forslag.

Fra fylkeskommunens side vil det være en viktig oppgave å få de videregående skolene i større grad til å delta i det lokale rusforebyggende arbeidet - Premisarbeidet. Men ikke minst kan fylkeskommunen bidra til forebygging ved å legge til rette for gode oppvekstmiljø gjennom planarbeid, meningsfull fritid, utdanning og arbeid slik at ungdommene ikke tiltrekkes av rusmiljøer.

Hjemmel/Referanse for saken:

1. Regjeringens opptrappingsplan for rusfeltet.
2. St. meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen.
3. Nasjonal helse- og omsorgsplan
4. Veileder for Rusmiddelforebyggende og helsefremmende arbeid i skolen.

Dokumenter som følger saken – som link:

- 1) <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/hoeringer/hoeringsdok/2010/Horing--Stoltenbergutvalget-Rapport-om-narkotika/horingsbrev.html?id=620305>
- 2) <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/hoeringer/hoeringsdok/2010/Horing--Stoltenbergutvalget-Rapport-om-narkotika/horingsinstanser.html?id=620304>
- 3) http://www.regjeringen.no/upload/HOD/RappOmNarkotika_nettersjon.pdf

Utredning:

Innledning/bakgrunn

Regjeringen oppnevnte 6.mars 2009 et utvalg som fikk som mandat foreslå hvordan de mest hjelpetrengende rusmiddelavhengige kunne få bedre hjelp samt vurdere om

heroinstøttet behandling kunne være en del av tilbudet. Utvalget ble ledet av Thorvald Stoltenberg derav navnet Stoltenbergutvalget. Stoltenbergutvalgets rapport om narkotika er nå sendt ut til høring av Helsedirektoratet. Høringen skjer i samråd med Justis- og politidepartementet.

For å sikre en grundig gjennomgang av Stoltenbergutvalgets rapport og Opptrappingsplanen for rusfeltet skal det legges fram en egen stortingsmelding om rusmiddelpolitikken i løpet av 2011. Oppfølgingen av foreliggende høring vil inngå som en del av forberedelsene til stortingsmeldingen.

Regjeringens Opptrappingsplan for rusfeltet gjelder ut 2010, men forlenges to år. Regjeringen la i juni 2009 fram St. meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen. En hovedutfordring er manglende helhet i tjenester til pasienter og brukere med behov for langvarig oppfølging herunder personer med rusmiddelproblemer. Reformen følges opp gjennom et eget høringsnotat om Nasjonal helse- og omsorgsplan. Denne planen legges fram som egen stortingsmelding våren 2011. I tillegg legges det fram høringsnotater om ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og ny folkehelseslov i høst. Disse høringene vil også påvirke utviklingen av rusfeltet.

I tillegg til foreliggende høring er det kommet en veileder for Rusmiddelforebyggende og helsefremmende arbeid i skolen som fylkeskommunen er bedt om å uttales seg om.

Det er naturlig at denne veilederen ses i sammenheng med de forebyggende tiltak som foreslås i Stoltenbergutvalgets rapport.

Saksframstilling/problemstillinger

Utvalget har tatt utgangspunkt i at narkotikamisbruk innebærer at det er enkeltmennesker som trenger hjelp. Narkotikamisbruk forårsaker mange dødsfall og langt flere får sine liv ødelagt. Avhengighet medfører at organiserte kriminelle miljøer får fotfeste i Norge. Avhengighet koster også samfunnet store summer hvert år. Disse utfordringene må i følge utvalget løses gjennom en helhetlig innsats fra etater og sektorer. Bare slik kan den enkelte behov for sammenheng i behandling og oppfølging, oppfylles.

Rapporten omfatter 22 forslag til tiltak for forebygging og behandling og oppfølging. Under *forebygging* foreslås tiltak for å forhindre at unge blir narkotikamisbrukere, reaksjonsformer ved bruk og besittelse av narkotika, utvikling av sprøyterom til brukersteder, innsats mot åpne bruker- og omsetningsmetoder og behovet for mer kunnskap på feltet. Under *behandling og oppfølging* gjennomgås behovet for mottaks- og oppfølgingssentre, behovet for bolig og aktivitet, utfordringer knyttet til innsatte med narkotikaproblemer, bruk av tvang, psykisk helse og rus, egenandeler, behandling med legemidler (LAR) og overvåket inntak av heroin i LAR.

Forebygging

Utvalget foreslår en bred internettmobilisering mot narkotika gjennom vidt engasjement på nettsider, blant bloggere og på nettsamfunn for et felles løft. Det foreslås også å knytte internettmobilisering sammen med holdningsarbeid i skolen. Når det gjelder reaksjonsformer ved bruk og besittelse av narkotika, anbefales at det skal tilbys avtaler om oppfølging som alternativ til påtale og anmerkning i strafferegisteret. Det foreslås i tillegg å etablere tverrfaglige nemnder hvor det vurderes tiltak for personer som pågripes for bruk og besittelse av narkotika. Videre anbefales det at sprøyteromsordningen videreutvikles til lavterskel brukersteder med helsetilbud og oppfølging. Utvalget er bekymret for de åpne bruker- og

omsetningsstedene da disse er arenaer for profesjonelle selgere og for gatesomsetning av narkotika. Innsatsen mot disse arenaene må forsterkes gjennom øremerking av midler. I tillegg bør kampen mot omsetning av narkotiske stoffer på internett intensiveres. Utvalget understreker også behovet for mer kunnskap og foreslår at det prioriteres midler til forskning om hvilke forebyggingstiltak som gir best resultater.

Behandling og oppfølging

Når det gjelder behandling og oppfølging, foreslås det å etablere mottaks- og oppfølgingsentre over hele landet (MO-sentre). Vurderingsenhetenes oppgaver bør overføres til MO-sentrene. En ser dessuten for seg at det åpnes egne ungdomsmottak som del av MO-sentrene samt at det sikres god informasjon og tett kontakt med pårørende.

Utvalget foreslår å samle økonomisk og faglig ansvar for mottak, behandling og langsiktig behandling på ett forvaltningsnivå, og at ansvaret skal ligge på statlig nivå. Regjeringen har i Samhandlingsreformen anbefalt at kommunene bør gis større ansvar. Stortinget har ved første behandling av reformen støttet dette (St.meld. nr. 47 (2008-2009) og Innst. 212 S (2009–2010)). Departementet ber derfor høringsinstansene vurdere det sistnevnte forslag med tanke på to alternative modeller for forankring; a) bredt statlig ansvar og b) bredt kommunalt ansvar.

Utvalget er opptatt av at trygg bo-situasjon blir en del av behandlingen. Når det gjelder innsatte med narkotikaproblemer, anbefales det at det sikres oppfølging av narkotikaavhengige under og etter fengselsopphold. Det bes om at regelverket for tvang harmoniseres og at det utarbeides nasjonale råd eller retningslinjer for tjenestene.

Utvalget understreker betydningen av å sikre tydelig ansvars- og arbeidsdeling mellom psykisk helse og rusfeltet. I tillegg foreslås å avvikle egenandelene for behandling av narkotikaavhengighet.

Et nytt rammeverk for behandling med legemidler (LAR) ble lansert ved årsskiftet, herunder ny forskrift og nye faglige retningslinjer. Departementet ønsker at høringsinstansenes syn på utvalgets forslag knyttet til LAR ses i sammenheng med det nye rammeverket for LAR.

I rapporten foreslås det å starte behandling med medisiner når den enkelte trenger det. Behandling og oppfølging bør legges til kvalifiserte fagmiljøer i MO-sentrene. Videre bør behandling baseres på tillit fremfor kontroll; bruken av urinkontroller bør reduseres.

Et knapt flertall i utvalget går inn for et tidsbegrenset forsøksprosjekt der behandling med heroin inkluderes i LAR. Heroinforskrivning er et omstritt tema, og det bes særlig om høringsinstansenes syn på utvalgets forslag.

Det er ikke foretatt nærmere beregninger av hva forslagene knyttet til behandling og oppfølging vil koste. Helse- og omsorgsdepartementet legger imidlertid til grunn at utvalgets forslag vil medføre merkostnader og at forventede økonomiske og administrative konsekvenser av forslag som vurderes iverksatt, må utredes nærmere. Det bes derfor om synspunkter på økonomiske og administrative konsekvenser av aktuelle forslag.

Drøfting

Fylkeskommunens har først og fremst forebyggende oppgaver. Det er derfor naturlig at en i vurdering av forslagene i rapporten konsentrerer seg om forslagene til

forebygging. Men noen få sider ved de punktene som omfatter behandling, kommenteres blant annet i lys av forslag til Nasjonal helse- og omsorgsplan.

HUNT-undersøkelsene viser at bruk av narkotika først og fremst er et urbant fenomen og at en forholdsvis liten andel av ungdommene i fylket bruker narkotiske stoffer. Data fra UngHunt 3 (2006-2008) viser at mindre enn 1 av 10 ungdommer prøver narkotika. Derimot er det mer enn 9 av 10 ungdommer som prøver alkohol. Data fra de videregående skolene viser at 7 prosent av elevene oppgir å ha prøvd narkotika. Derimot viser undersøkelsen at hele 37 prosent av elevene oppgir å ha vært beruset 25 ganger eller mer. Dataene fra UngHunt 1 (95-97) og UngHunt 3 viser i tillegg en viss nedgang i narkotikabruk. Dette stemmer også med nasjonale tall som viser nedgang i bruk av cannabis, som er det mest brukte stoffet. Andre internasjonale undersøkelser som Norge har deltatt i (1999, 2003 og 2007), viser at antallet 15-16 åringer som har prøvd narkotika en gang er redusert. Undersøkelsen viser dessuten at fyll er mye vanligere enn narkotikabruk. Alkohol er dessuten den vanligste inngangsporten til narkotikamisbruk. I forebyggende arbeid er det derfor viktig å se alkohol og narkotika i sammenheng.

Selv om få ungdommer relativt sett er involvert i Nord-Trøndelag, innebærer imidlertid narkotikamisbruk store omkostninger for den enkelte, pårørende og samfunnet. Det er derfor svært viktig å forebygge at nye ungdommer trekkes inn. I tillegg bør de som allerede er involvert, få hjelp til å komme seg ut av misbruket og få et meningsfullt liv. Det er også viktig å gi de som trenger medisinsk behandling, et verdig tilbud.

Det synes å være et fornuftig forslag å utvikle en bred internettmobilisering mot narkotika gjennom vidt engasjement på nettsider, blant bloggere og på nettsamfunn. Det samme gjelder forslaget om å knytte internettmobilisering sammen med holdningsarbeid i skolen. Vi vet at de fleste unge i dag er aktive på nettet og her er en mulighet til å nå flere.

Som ved øvrig forebyggende arbeid, trengs det mer kunnskap. Det er derfor viktig at det prioriteres midler til forskning om hvilke forebyggingstiltak som gir best resultater.

Det er viktig her å nevne at det rusforebyggende utviklingsprogrammet "Premis - Rusforebyggende samhandling" som har pågått i Nord-Trøndelag i flere år. Det ble avsluttet som prosjekt ved utgangen av 2008, men arbeidsmetodene videreføres i de kommunene som deltok i prosjektet. Premis' overordnede målsetting er å redusere de negative konsekvensene som rusmiddelmisbruk har for enkeltpersoner og samfunnet. Programmet skal bidra til å redusere totalforbruket av alkohol og narkotika samt heve debutalderen for alkohol. Evalueringen av Premis viser at det vil være fornuftig å bygge videre på erfaringer fra denne typen lokalt forankrede utviklingsprogram. Premis-modellen tilbys også andre kommuner i fylket innenfor den økonomiske rammen som kommunene, fylkeskommunen og KoRus Midt-Norge har innenfor det generelle folkehelsearbeidet.

Fra fylkeskommunens side vil det være en viktig oppgave å få de videregående skolene i større grad til å delta i det lokale Premis-arbeidet. Det er viktig at også de tar del i kommunenes kompetanse og tiltak innen feltet. Dette arbeidet kan ses i sammenheng med anbefalinger gitt i veileder for Rusmiddelforebyggende og helsefremmende arbeid i skolen.

Men ikke minst kan fylkeskommunen bidra til forebygging ved å legge til rette for gode oppvekstmiljø gjennom planarbeid, meningsfull fritid, utdanning og arbeid slik at ungdommene ikke tiltrekkes av rusmiljøer.

Ettersom behandling av rusavhengige ikke tillegger fylkeskommunenes arbeidsfelt, har en ikke tatt stilling til alle punktene vedr behandling i rapporten. Dette gjelder blant annet overvåket inntak av heroin i forbindelse med LAR.

Når det gjelder behandling generelt, er det er stort sett alminnelig enighet om at behandlingsapparatet må styrkes og at tilgjengeligheten til behandling må bli lettere. I Samhandlingsreformen foreslås det at rusomsorgen skal desentraliseres og utbygges. Helsedirektoratet ber i høringsbrev til Stoltenbergutvalgets rapport om at en tar stilling til hvorvidt en ønsker statlig eller kommunalt ansvar. I samsvar med Fylkestingssak om Nasjonal helse- og omsorgsplan uttrykkes det at det er ønskelig at tilbudet blir mest mulig desentralisert. Uansett ordning vil det kreves økte ressurser.

Konklusjon

Det synes rimelig å slutte seg til hovedlinjene i Stoltenbergutvalgets rapport. Den vil være et viktig verktøy i arbeidet med forebygging av narkotikamisbruk, behandling og oppfølging av narkotikaavhengige. Rapporten må ses i sammenheng med øvrige føringer på feltet. Det er dessuten viktig å understreke at lokalt tilpassede forebyggingsopplegg ser ut til å fungere godt. Det er imidlertid behov for mer forskning på feltet.

